

edebiyat dalında devlet takdir ödülüne lâyık görüldü. Mahmud Teymur tedavi için gittiği İsviçre'nin Lozan şehrinde 25 Ağustos 1973'te vefat etti.

Eserleri. Mahmud Teymur başta kısa hikâye olmak üzere piyes, tiyatro, roman, hâtıra dalında, ayrıca Arap dili ve edebiyatıyla ilgili inceleme ve telif türü çok sayıda eser kaleme almış, hikâye ve romanlarının bazıları Fransızca, İngilizce, Almanca, İtalyanca, İbrânce, Kafkasça, Rusça, Çince, İspanyolca, Endonezyaca ve Türkçe gibi dillere tercüme edilmiştir. Eserlerinden bazıları şunlardır: **Hikâye kitapları.** *Yuhfâz bi'l-bûşta* (Kahire 1920), *eI-Aflâl* (1934), *Mektûb 'ale'l-cebîn* (1941), *Şebâb ve gâniyât* (1951), *Žamîrû'l-hay* (1953), *Dünyâ Cedîde* (1958), *İntişârü'l-hayât* (1964). **Romanları.** *Nidâ'ü'l-mechûl* (1939), *Kleopatra fî hâni'l-Halîlî* (1939), *Selvâ fî meheb-bi'r-rîh* (1944), *İle'l-likâ' eyyühe'l-ħub* (1959), *eI-Meşâbihü'z-zurķ* (1960), *Ma' bûd min tîn* (1969). **Tiyatro eserleri.** *Şelâş Mesrahiyyât* (1936), *'Arûsü'n-Nîl* (1951), *Ķanâbil* (1943), *Ķavvâ' eI-hâlîde* (1945), *eI-Maħbe' raķm 13* (1949), *İbn Celâ* (1951), *eI-Müzeyyifûn* (1951), *Eşâr min İblîs* (1953), *Ķariķu'l-Endelüs* (1973). **Hâtıra kitapları.** *Maķar ve du-ħân* (1944), *Şifâ'ü'r-rûħ* (1951), *en-Nebî eI-insân* (1959). **Arap dili ve edebiyatına dair eserleri.** *Fennü'l-ķaşaş* (1948), *Dirâsât fi'l-ķuşşa ve'l-mesraħ* (1954), *Müşkilâtü'l-luĶatî'l-'Arabîyye* (1956), *Mezhebü'l-'edebi'l-hâdif* (1959), *Mu'cemü'l-ħađâre* (1961).

Mahmud Teymur'un hayatı, eserleri, görüşleri, sanat ve edebiyat anlayışı hakkında Mahmûd İbnü's-Şerîf, Fethî el-Ebyârî, Bayâr Habbâz, Enver el-Cündî, Hamdî Hüseyin, Nezh el-Hakîm ve R. Wielandt müstakil eserler yazmış, ayrıca I. Peters ve Bedrettin Aytaç birer doktora tezi hazırlamıştır (bk. bibl.).

BİBLİYOGRAFYA :

Nezh el-Hakîm, *Maħmûd Teymûr*, Kahire 1946; Enver el-Cündî, *Ķuşşatü Maħmûd Teymûr*, Kahire 1951; Mahmûd Hâmid Şevket, *eI-Fennü'l-ķaşaş fi'l-'edebi'l-Mısrîyyi'l-ħadîs*, Kahire 1956; Mahmûd İbnü's-Şerîf, *Edebü Maħmûd Teymûr*, Kahire 1960; Hamdî Hüseyin, *eş-Şaħşîyyetü'r-rivâ'iyye 'inde Maħmûd Teymûr*, Kahire 1974; I. Peters, *Maħmûd Taymûr and the Modern Egyptian Short Story* (doktora tezi, 1974), Colombia University; Fethî el-Ebyârî, *Fennü'l-ķuşşa 'inde Maħmûd Teymûr*, Kahire 1974; a.m.f., *'Âlemü Teymûr el-ķaşaş*, Kahire 1976; Ahmed Heykel, *eI-Edebü'l-ķaşaş ve'l-mesraħ fi Mısr*, Kahire 1983, s. 55-63, 123-138, 191-200; Mahmûd Hüseyin el-Mürsi, *eI-İtticâhâtü'l-vâkı'iyye fi'l-ķuşşatî'l-Mısrîyyetî'l-ķaşîre*, Kahire 1983, s. 212-220, 235-242, 315-329; R. Wielandt, *Das erzählerische Frühwerk Maħmûd Taymûrs*, Beirut 1983; Salâh Rızk, *eI-Ķuşşatü'l-ķaşîre*, Kahire 1984; M. Mehdî Allâm, *eI-Mecma'ıyyûn fi ħamsîne 'âmen*, Kahire 1406/1986, s. 333-337; P. Cachia, *An Overview of Modern Arabic Literature*, Edinburgh 1990, s. 13-14, ayrıca bk. tür.yer.; Bedrettin Aytaç, *Maħmûd Teymûr'un Hikâyeleri ve Romanları* (doktora tezi, 1992), AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü; Beyyâr Habbâz, *Maħmûd Teymûr ve 'âlemü'r-rivâye fi Mısr*, Beyrut 1994, tür.yer.; Fr. Cabrielli, "L'opera letteraria di Mahmud Taimur", *OM*, XXXII (1952), s. 144-152.

BEDRETTİN AYTAÇ

MAHMÛL (المحمول)

Bir önermenin konusunda bulunduğu veya bulunmadığına hükmedilen nitelik yahut anlam için kullanılan mantık terimi.

Sözlükte "yüklenen, bir şeye nisbet edilen" anlamına gelen mahmûl, mantık terimi olarak mevzu ile (konu, özne) birlikte önermenin iki kurucu ögesinden birisi olup "yüklemli önermede kendisiyle hükmedilen" (Tehânevî, I, 356), "bir şeyde var veya yok olduğuna hükmedilen durum" (İbn Sînâ, s. 21), "bir önermenin konusunda, bir hükümün öznesinde varlığı veya yokluğu belirtilen hal yahut nitelik" mânasında kullanılır. Mantıkta kendisiyle hükmedilen terime (mahkûmün bih) mahmûl, hükme konu olanı ifade eden terime (mahkûmünaleyh) "mevzû", mahmûlû mevzua yüklem veya mahmûlün içerdiği anlamın mevzuda bulunup bulunmadığını gösterme işleminde "hamlî", mevzu ile mahmûl arasındaki olumlu yahut olumsuz bağıntıya "râbita" denir. Haml hakkında az çok farklı tanımlar bulunmakla birlikte bütün bunlarda onun hükme konu olan bir şey hakkında onaylayıcı (ispat) veya inkâr (nefy) edici bir önerme işlemi olduğu görülür. Meselâ, "Hava

açıkır" veya, "Hava açık değildir" önermelerinde "hava" mevzu, "açık" mahmûl, "tır / değildir" râbita, açıklık vasfının hava ile ilişkilendirilmesi ise hamldir. Türkçe'de mahmûle "yüklem", mevzua "konu", râbitaya da "bağ" denilmektedir. Bir râbita kullanılarak mevzu ve mahmûlün birbiriyle ilişkilendirilmesi, yani mahmûlün mevzua hamledilmesiyle "hamlî kazıyyeler (yüklemli önermeler) ortaya çıkar. İslâm mantıkçıları yüklemli önermeleri şartlı önermelerin mukabili olarak kabul ederler; öte yandan önermede mevzu ve mahmûlû teşkil eden terimlerin veya râbitanın müsbet yahut menfi oluşuna göre yüklemli önermeleri muhassala, basîte, ma'dûle gibi kısımlara ayırırlar (ayrıca bk. ÖNERME).

BİBLİYOGRAFYA :

Tehânevî, *Keşşâf*, I, 356; İbn Sînâ, *en-Necât* (nşr. M. Takî Dânişpejûh), Tahran 1364 hş./1985, s. 21; Cemil Salîbâ, *eI-Mu'cemü'l-felsefî*, Beyrut 1982, II, 357-358; Necatî Öner, *Klasik Mantık*, Ankara 1986, s. 45-48, 55-56.

HASAN KÂTIPOĞLU

MAHMUT BEDRETTİN YAZIR

(bk. YAZIR, Mahmut Bedrettin).

MÂHPEYKER VÂLİDE SULTAN

(bk. KÖSEM SULTAN).

MAHREC (المخرج)

Ses yolunda harflerin çıktığı yerleri ifade eden kiraat ve lugat terimi

(bk. HARF).

MAHREC (مخرج)

Osmanlı ilmiye ve eğitim teşkilâtında değişik anlamlarda kullanılan bir terim.

Sözlükte "çıkış yeri, çıkan yer" mânasına gelen mahrec kelimesi Osmanlılar'da daha çok "mahrec mevleviyeti, mahrec-i aklâm, mahrec-i mekâtib-i askeriyeye" gibi terkipler içinde kullanılır. Mahrec mevleviyeti, ilmiye mesleğinde belirli seviyeye ulaşmış çeşitli şehirlerin kadılarının ve bazı müderrislerin derecelerini gösteren bir tabirdir (bk. MEVLEVİYET). XIX. yüzyılda bazı mesleklere öğrenci yetiştiren orta öğretim seviyesindeki okullar için

Mahmud
Teymur